

S blížícím se jarem
má spisovatelka
a bývalá diplomatka
Markéta Hejkalová
plné ruce práce –
dokončuje nový
román, připravuje
tradiční a velmi
oblíbený veletrh
v Havlíčkově Brodě,
šéfuje nakladatelství
Hejkal a k tomu
vypomáhá v rodinném
obchodě a kavárně
sídlící v domě s velmi
zajímavou historií.

TEXT MARTINA VLČKOVÁ

Život s knihami *je mnohem bohatší*

Markéta HEJKALOVÁ

Pomalou, ale jistě se blíží nejkrásnější období roku. Jak tenhle zlom, kdy se příroda začíná probouzet, prožíváte?

Předjaří mám moc ráda, hlavně prodlužující se dny a čím dál světlejší večery. Možná proto, že jsem se v něm narodila – na přestupný rok, tedy 29. února 1960, ale nejenom proto. Mám ráda všechna „přelomová období“ – dny mezi jarem a létem na začátku června, zářijové babí léto, barevný listopad před příchodem zimy. A vlastně se to netýká jen ročních období. I na dovolených mám nejradši několik posledních dní před odjezdem. Ráda se těším. Moje babička mi sice často říkala: Netěš se, abys nebyla zklamaná. Babičku jsem milovala a ona měla ke své skepsi důvody, neměla lehký život, ale v tomhle jí za pravdu nedávám. I moje kamarádka psycholožka říká, že těšit se na něco je strašně důležité. Těšit se třeba na úplně obyčejnou věc, ale těšit se pořád.

Zima si s námi v posledních letech pohrává – je velmi mírná a skoro bez sněhu. Jak vzpomínáte na zimní období ve Finsku, kde jste kdysi působila jako konzulka a kulturní ataše na českém velvyslanectví?

Finskou zimu jsem nesnášela! Ne kvůli mrazům, ale kvůli tmě. Období od poloviny listopadu do konce prosince pro mě bylo velmi tísnivé a depresivní. Rozednívalo se kolem deváté, ve tři se už začalo stmívat, ale i mezitím bylo šedivo, jeden rok se 40 dní neukázalo sluníčko! Tak to vypadalo v Helsinkách, na severu v Laponsku byla prostě tma, polární noc. Ani mnozí Finové tmavou zimu nesnášeli dobře. Někteří se před ní utíkali k alkoholu, tomu jsem se naštěstí vyhnula, jiní na jih, na zimu se stěhovali do svých apartmánů do Španělska a Portugalska, to jsem bohužel kvůli práci nemohla. Nakonec mi hodně pomohla teorie, že člověk prostě nemá na tmu myslet a má dělat to, při čem tma nevádí – chodit hodně do divadla, do kina a na výstavy, číst knížky, setkávat se s přáteli.

Jaká vlastně byla tehdejší diplomacie?

Diplomatkou jsem byla od roku 1996 do roku 1999. Napřed jsem byla kulturní ataše, později i konzulka, ale velvyslanectví

v Helsinkách bylo malé, sledovala jsem i finská média, psala politické zprávy. Devadesátá léta byla v diplomacii úžasná, neopakovatelná doba. My z bývalých socialistických zemí jsme možná nebyli tak dobře oblékáni jako naši západní kolegové, neuměli jsme tak dobře anglicky a neovládali jsme small talk (aspoň já ne), ale byli jsme nadšení, brali jsme svou práci velmi vážně. Věděli jsme, že je důležité propagovat naše země, přivést je do Evropské unie a do NATO.

A co konzulární práce, jejíž náplní bylo pomáhat našim občanům v nouzi?

Ta mě také velmi bavila. Musím říct, že Češi se někdy do nouze dostávali dosti netradičním způsobem – například havarovali s kradeným autem, které převáželi přes Finsko do Petrohradu. Nebo pašovali drogy. Jeden z té party byl zatčen v Thajsku, druhý v Helsinkách. Přišla jsem za ním do vězení pro mladistvé a ptala se, jestli věznice neporušuje jeho práva. „Porušuje,“ odpověděl mi hned. Byl kulturista a místo vaječných proteinů mu objednali jenom nějaké horší, sójové... Nevím, jak by tuhle diskriminaci komentoval jeho kolega v Thajsku.

Tenhle případ se odrazil v závěru mé knihy Kouzelník z Pekingu.

Bylo pro vás v diplomacii výhodou, že jste žena?

Nevnímala jsem to jako výhodu. V práci to v emancipovaném Finsku nebyla ani vysloveně nevýhoda, ale přece jen jsem se cítila být trochu mimo. Ženy v diplomacii byly buď manželky, které svým manželům ovšem významně pomáhaly – pořádaly večere, kulturní akce, měly dobročinné aktivity. Něco jako první dámy v menším měřítku. Bylo to důležité nejen pro kariéru jejich manželů, ale i pro reprezentaci jejich zemí. Ženy diplomatky byly většinou singl. A já jsem nebyla tak úplně ani jedno. Singl jsem nebyla, manžel za mnou často jezdil, ale trvale se mnou ve Finsku nežil, měl firmu v Česku. A nebyla jsem ani diplomatická manželka – dokonce jsem se na některé jejich aktivity – například dobročinné bazary, kurzy tkaní aj. – dívala

trochu skrz prsty. Až teď zpětně dokážu jejich práci víc ocenit.

Po návratu z Finska jste v diplomacii už nepokračovala, ale vrátila jste se ke knihám. Co na nich máte nejraději?

To je pro mě těžká otázka... Vlastně úplně nepochopitelná, svět a život bez knih si vůbec neumím představit. Nejraději mám asi to, že díky knihám se můžu přenášet do jiných světů a prožívat jiné příběhy, životy a osudy, život s knihami je mnohem bohatší a intenzivnější. Možná někdy až moc, když vymyšlené světy začnou hrát větší roli než ten skutečný. Literatura, život bez života. Poprvé jsem ten zázrak, kdy nám kniha odhalí jiné světy, zažila v osmi letech. Dostala jsem k Vánocům dobrodružnou knihu Henryka Sienkiewicze Pouští a pralesem – a z našeho brněnského bytu jsem se přenesla na celé vánoční

S finským překladatelem české literatury Eerem Balkem a slovenskou překladatelkou finské literatury Zuzanou Drábekovou na knižním veletrhu v Helsinkách a dole s finskou spisovatelkou Kaari Utrio

prázdniny do Afriky a s hrdiny knihy Nelou a Stašem prožívala úžasná dobrodružství. A dost nelibě jsem nesla, když jsem musela jít bruslit nebo na návštěvu.

S manželem Martinem jste si před téměř třiceti lety založili vlastní

nakladatelství. Nikdy jste nelitovali, že jste se pustili do tak nejistého podnikání?

Nakladatelství Hejkal není naše živobytí, ale koníček, který by nás měl bavit a neměl by být vyloženě ztrátový. Živobytí je krám. Manželův dědeček v roce 1925 koupil dům a založil v něm obchod s potravinami.

V roce 1990 získala rodina dům zpátky a můj manžel začal obchod provozovat. Já jsem se mu v začátcích snažila pomáhat, můj chaotický podíl dost výstižně popisuje kniha *Dům pod náměstím* na straně 159. Prodej potravin není nejisté podnikání, lidé budou jíst pořád, ale zároveň je to hodně vyčerpávající práce. Od té doby, co jsme začali, přibýlo v Havlíčkově Brodě pět supermarketů a další se sem rítí. Přibývá byrokracie, hlášení, odvodů, příznání.

Jsmo také čím dál závislejší na technice – chladičích a mrazicích boxech a regálech a také počítačových sítích. Něco se samozřejmě rozbije vždycky ve chvíli, kdy vyjždíme na dovolenou nebo na ní už jsme. Ani se zaměstnanci to není jednoduché. Vlastně je to čím dál složitější.

A co se týká nakladatelství?

I pro nakladatele je situace čím dál těžší, zvláště pro nás malé: dostat knihu do médií, na viditelné místo do knihkupectví a e-shopů. To byl jeden z důvodů, proč jsem *Dům pod náměstím* chtěla vydat v Hostu a jsem moc ráda, že se to povedlo. Ale nakladatelství Hejkal se nevzdává: vydáváme třetí díl *Vídeňských zločinů* Rakušana s českými kořeny Andrease Pittlera, historickou detektivku Horký červenec 1927. A také připravujeme román významného spisovatele Jiřího Kratochvila Klošár. Jako všechny Kratochvilovy romány je i Klošár spjatý s Brnem a brněnskou architekturou, a my ho vydáme s unikátními fotografiemi Pavly Kocourkové.

Mít oporu ve svém partnerovi je určitě obrovské plus. Co o svém muži můžete prozradit? Jaký je?

Seznámili jsme se v minulém století, na jednom pražském večírku v roce 1987. Martin mě pozval, ať s ním o den později jedu na Silvestra k jeho kamarádům

1 Kniha *Dům pod náměstím* vyšla loni v září. 2 S ředitelkou nakladatelství MuniPress Alenou Mizerovou a svými studenty překladatelství 3 S kamarádkou spisovatelkou Alenou Mornštajnovou 4 Na autogramiádě

do Brna. Vypadal dobře, byla s ním legrace, měl rozhled, dobře se s ním povídalo, ale přesto bych s ním nikam jinam než právě do Brna nejela. Znali jsme se asi hodinu, o jeho kamarádech jsem nevěděla vůbec nic. Ale v Brně jsem měla rodiče, takže žádný problém, věděla jsem, že se můžu kdykoliv sebrat a odejít. No, neodešla jsem, a od té doby jsme s Martinem spolu. Prožili jsme nezapomenutelné, skvělé dny, obyčejné dny i ne moc pěkné dny, na které by bylo lepší zapomenout... Asi jako v každém dlouhém

manželství. Pořád jsme spolu víc rádi než neradi, víc se spolu nenudíme, než nudíme, celkem často se smějeme, máme si o čem povídat, rádi spolu jezdíme do Provence. Nejdůležitější pro mě je, že můj manžel je opravdový, bere život i svět vážně, i když na první pohled to tak vždycky nevypadá, a když jsem s ním, ničeho se nebojím. Nebo aspoň skoro ničeho.

A jak zvládáte společné podnikání?

Snažíme se mít přísně oddělené kompetence, co kdo dělá a do čeho by mu ten druhý neměl mluvit, nepřenášet soukromé spory do práce a naopak, ale ne vždycky to dokážeme. Věcná diskuse, jak má vypadat obálka knihy nebo kolik má stát větrník v kavárně, se může snadno zvrhnout v hádku, kdo koho usurpuje, kdo moc utrácí, kdo musí mít vždycky poslední slovo... Ale to také není nic mimořádného a rodinné podnikání má i spoustu dobrých stránek. Náročné je i to, že nám osud bohužel nedopřál děti, ale každý má nějaké trápení, a i bez dětí se dá prožít šťastný a užitečný život.

Za manželem jste se odstěhovala do Havlíčkova Brodu. Pamatujete si na své první dny a týdny v novém městě?

Ty moc veselé nebyly. Znala jsem svého manžela a jeho rodiče, jinak vůbec nikoho. Martin chodil do práce a chystal se na převzetí krámu, já jsem byla celé dny doma, jen na dva dny v týdnu jsem jezdila do Prahy, pracovala jsem na poloviční úvazek v časopise *Světová literatura*. Vlastně jsem moc nevěděla, co dál. Vrátil se do Prahy a pokračovat v manželství na dálku jsem nechtěla, ale v Brodě jsem si připadala ztracená. Pak mě napadlo, že zkusím uspořádat Podzimní knižní trh, a krátce nato jsme otevřeli krám. Nuda a samota rázem zmizely a někdy bylo živo až moc.

Loni vám vyšel už zmiňovaný román *Dům pod náměstím*. Kolik vás stál času a energie?

O našem domě jsem chtěla něco napsat hned, když jsme otevřeli krám. Trávila jsem tam – za pultem – celé dny a zdálo se, že na mě ten dům mluví a že se na mě směje – někdy laskavě, někdy trochu potutelně. Pak jsem to pustila na dlouhou dobu z hlavy. Dům se mi znovu připomněl,

MARKÉTA HEJKALOVÁ (63)

- Dcera spisovatelky Hany Pražákové a historika Richarda Pražáka. Vystudovala finštinu a ruštinu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a pracovala jako nakladatelská redaktorka.
- Ve druhé polovině 90. let byla konzulkou a kulturní atašé na českém velvyslanectví v Helsinkách.
- Od roku 1991 pořádá v Havlíčkově Brodě Podzimní knižní veletrh. V roce 1994 založila s manželem Martinem nakladatelství Hejkal.
- Od roku 2004 vede na Masarykově univerzitě v Brně překladový seminář finské literatury, v letech 2006–2015 byla místopředsedkyní českého PEN klubu a členkou výboru mezinárodního PEN klubu.
- Na kontě má patnáct knih – ta zatím poslední s názvem *Dům pod náměstím* vyšla loni v září v nakladatelství Host.

když jsme v roce 2015 slavili 90 let firmy. Přípravovala jsem k tomu tiskovou zprávu a v archivu jsem našla informace, které mi připadaly zajímavé. Na začátku roku 2019 jsem odjela na svou první, zatím jedinou a skvělou literární rezidenci do Vídně a tam jsem napsala začátek první verze. Těch pak bylo ještě několik. Druhou nebo třetí jsem poslala do velkého a renomovaného nakladatelství Host, a nakladatel Miroslav Balaštík ji odmítl s tím, že je to kultivovaná a zručně napsaná nuda. Vyjádřil to mnohem laskavěji, ale tohle byla podstata sdělení. A měl pravdu. Pak jsem román ještě dvakrát přepsala, než mě konečně napadla první věta: „My domy žijeme déle než lidé, někdy i o stovky let.“ Představa domu jako vypravěče se mi zalíbila... A pak už to šlo snadno. Poslední verzi jsem dopsala na podzim 2021, znovu ji nabídla Hostu a 7. září 2022 Host knihu vydal.

Mezi první čtenáře patřily i vaše kamarádky Alena Mornštajnová a Lidka Kábrtová. Vážně mezi vámi není žádná konkurence? Všechny jste spisovatelky...

Jakože kdo si koupí Mornštajnovou, už mu zbudou peníze buď na Kábrtovou, nebo na Hejkalovou, ale ne na obě dvě? Tak to rozhodně nevnímám a doufám, že ani čtenáři tak neuvažují. S holkama jsme se daly dohromady v PEN klubu a také na mém Podzimním knižním veletrhu. Spojuje nás literatura, mluvíme spolu o knihách, probíráme dění, pomlouváme kritiky a také si navzájem čteme své věci. Ale hlavně jsme dobré kamarádky, našeho přátelství si velice cením. Konkurence je ale zdravá a prospěšná a ta naše se projevuje v tom, že se „hecujeme“ ke psaní. „Píšete?“ ptáme se často navzájem, a je to dobrá motivace. Alena s Lidkou píšou, tak k tomu sednu taky, i když se mi třeba zrovna nechce.

Jakou cestou jste se vlastně dostala ke psaní? Bavilo vás třeba už na základní škole?

Já jsem s literaturou vlastně vyrůstala. Můj děda byl spisovatel František Křelina, máma, Hana Pražáková, překládala z ukrajinštiny a psala hlavně dětské knihy, táta, Richard Pražák, napsal řadu odborných historických knih. Připadalo mi přirozené, že lidé pořád sedí u psacího stroje a něco píšou, že se dělají korektury, že se o knihách mluví. Psala jsem už na základní škole, účastnila jsem se všelijakých literárních soutěží. První větší prózu jsem napsala v patnácti letech. Jmenovala se Planeta štěstí a bylo to sci-fi, což je paradox, protože dnes mě sci-fi vůbec nebaví, v podstatě ho nesnáším.

Schválně, co byste poradila svému mladšímu spisovatelskému já?

Uvědom si, ty, mé mladší já, že tvým hlavním úkolem je psaní, neodsunuji

Markéta s manželem Martinem na Sardinii

Nenapadá mě jiná obrana proti strachu než dělat to, co je v našich silách. A neztrácet naději, že zlo nikdy nezvítězí nad dobrem.

ho kvůli jiným věcem, které nejsou tak důležité. Dej každé knize tolik energie a práce, kolik je potřeba, nespěchej s vydáním. Nevydávej své knihy za každou cenu sama, neboj se je nabídnout jinému nakladateli, věř si trochu víc! To se mi to radí, když už je stejně pozdě.

Žijeme v nejisté, nebezpečné a velmi stresující době. Jak ji zvládáte?

Máte pravdu, asi přichází doba chaosu. Pro mě začala už v roce 2019, kdy manžel vážně onemocněl. Sotva se uzdravil, přišla děsivá pandemie. Největší hrůza pro mě byla, když vláda v březnu 2020 zavřela hranice. Sice bych stejně nikam nejela, ale to byl děsivý pocit, jako by se vrátila nesvoboda. Pak jsem dostala sama covid, dokonce dvakrát, a po něm embolii. A sotva jsme, tedy my, lidstvo, pandemii jakžtakž zvládli, napadlo Rusko Ukrajinu. Ani klimatická katastrofa asi není úplně planá hrozba. Možná jsme si zvykli na příliš pohodlný a příliš bezpečný život. Celý svět nám byl otevřený, létali jsme několikrát ročně na dovolenou, konzumní ráj byl na dosah ruky. Bohužel je možná přirozenější to, co prožíváme teď. Nenapadá mě jiná obrana proti strachu a zoufalství než dělat to, co je v našich silách. A neztrácet naději, že zlo nikdy nezvítězí nad dobrem.

Co vás teď naplňuje radostí? Na co se těšíte?

Na novou kuchyň. Na naši tradiční každoroční cestu do Provence. Na jaro. Na to, co v Hostu řeknou na nový román, který jsem právě dopsala a který mi připadá v jednom okamžiku geniální a hned v dalším příšerný. V případě těšení obsahuje i značnou dávku napětí a nejistoty. ●